

Bilge Ulusman'ın Edebi Babanın Reddi: Kadın Yazınında Kurucu Söylem, Türsel İşlev ve Anlatısal Arayışlar (1895-1950) Adlı Eserinin Değerlendirilmesi

Bilge Ulusman, *Edebi Babanın Reddi: Kadın Yazınında Kurucu Söylem, Türsel İşlev ve Anlatısal Arayışlar (1895-1950)*
Metis Yayınları, 2025, 400 Sayfa.
ISBN: 9786053163190

Hazal Bozyer¹

Öz

Bilge Ulusman'ın *Edebi Babanın Reddi: Kadın Yazınında Kurucu Söylem, Türsel İşlev ve Anlatısal Arayışlar (1895-1950)* başlıklı eseri, Osmanlı'nın son döneminden erken Cumhuriyet yıllarına uzanan süreçte kadın yazarların edebiyat alanında kurucu bir özne olarak görünürlük kazanmalarını katmanlı biçimde ele alan özgün bir çalışmadır. Yazar, "edebi babanın reddi" metaforu üzerinden kadınların ataerkil edebiyat geleneğiyle mücadelesini; türsel, anlatısal ve ideolojik düzlemlerde çözümlemektedir. Çalışma hem Tanzimat'tan Cumhuriyet'e geçiş sürecinde hem de Cumhuriyet'in erken yıllarında kadın yazarların roman, hikâye, deneme gibi türlerde yazınsal ve düşünsel bir özerklik inşa etme çabalarını feminist teori, anlatıbilim ve edebiyat sosyolojisi yaklaşımlarını harmanlayarak tartışır. Bu yönüyle kitap, kadın yazınının tarihsel sürekliliğini yalnız temsil değil, direniş ve dönüşüm ekseninde yeniden okumaya çağırır.

Anahtar Kelimeler: Kadın yazını, Feminist eleştiri, Homososyal bağ talebi, Tür kuramı, Modernleşme.

¹ Doktora Sonrası Araştırmacı, Bologna Üniversitesi, Diller, Edebiyatlar ve Modern Kùltürler Bölümü, Bologna, İtalya, bozyerhazal[at]gmail.com; hazal.bozyer[at]junibo.it, ORCID ID: 0000-0002-5634-8060.

A Review of The Rejection of the Literary Father: Foundational Discourse, Generic Function, and Narrative Explorations in Women's Writing (1895-1950)

by Bilge Ulusman

Abstract

Bilge Ulusman's *Rejecting the Literary Father: Foundational Discourse, Generic Function, and Narrative Explorations in Women's Writing (1895-1950)* is an original study that examines, in a multilayered manner, how women writers gained visibility as foundational agents in the literary field from the late Ottoman period to the early years of the Turkish Republic. Through the metaphor of "rejecting the literary father," the author analyzes women's struggle with the patriarchal literary tradition on generic, narrative, and ideological levels. The book brings together feminist theory, narratology, and the sociology of literature to explore how women writers sought to establish literary and intellectual autonomy in genres such as the novel, short story, and essay during both the transitional period from the Tanzimat era to the Republic and the formative years of the Republic itself. In this respect, the book invites a re-reading of women's writing not only in terms of representation, but also through the lenses of resistance and transformation, emphasizing its historical continuity.

Keywords: Women's writing, Feminist criticism, Homosocial bond among women, Genre theory, Modernization.

Atıf/Citation: Bozyel, H. (2025). Bilge Ulusman'ın Edebi Babanın Reddi: Kadın yazınında kurucu söylem, türsel işlev ve anlatısal arayışlar (1895-1950) adlı eserinin değerlendirilmesi. *KADEM Kadın Araştırmaları Dergisi*, 11(2), 703-20. <https://doi.org/10.21798/kadem.2025.199>

---

¹ Postdoc. Res., University of Bologna, Department of Languages, Literatures, and Modern Cultures, Bologna, Italy, [bozyerhazal\[at\]gmail.com](mailto:bozyerhazal[at]gmail.com); [hazal.bozyer\[at\]unibo.it](mailto:hazal.bozyer[at]unibo.it), ORCID ID: 0000-0002-5634-8060.

Giriş

Bilge Ulusman'ın Boğaziçi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde tamamladığı doktora tezine dayanan *Edebi Babanın Reddi: Kadın Yazınında Kurucu Söylem, Türsel İşlev ve Anlatısal Arayışlar (1895-1950)* başlıklı çalışması, 2025 yılında Metis Yayınları tarafından yayımlanmıştır. Ulusman, 1895-1950 yılları arasında yazarı kadın olan kırk iki metni inceleyerek Türkçe kadın yazınının tarihsel sürekliliğini, türsel çeşitliliğini ve ataerkil yapılarla kurduğu eleştirel ilişkiyi görünür hâle getirmektedir.

Bilge Ulusman; edebiyat tarihleri, biyografik kayıtlar, bibliyografya çalışmaları ve feminist okumalarla zenginleşen Türkçe kadın yazını literatüründe hâlâ önemli boşluklar bulunduğunu vurgulamaktadır. Bu çalışmayı ise geç Osmanlı ve erken Cumhuriyet dönemlerini kapsayan edebiyatta, kadın mücadelesini ve metin üretimlerinin kesişim alanlarını odağına alarak okumak amacıyla kaleme aldığını belirtir. Ulusman'ın önsözde altını çizdiği üzere, kadınlar 1895'ten itibaren verdikleri ve giderek büyüyen mücadeleleriyle hem İslami bilim üretiminin eril vesayetine hem de erken Cumhuriyet'in "kadınsız inkılâbı"na¹ rağmen kendilerine özgü bir "kadın yazını" üretmeyi başarmışlardır. İşte bu kitap, dikkatimizi tam da bu tarihsel direnç hattına yönelterek edebiyat tarihini bütüncül bir okuma ve anlamlandırma çabası taşımaktadır. Kitap, tarihsel bir çerçeve çizmenin yanında kadın yazınının biçimsel ve düşünsel kurucu unsurlarını da analiz etmeyi hedeflemektedir. Bu doğrultuda Ulusman'ın çalışması, "Giriş" ve "Sonuç" bölümleri dışında altı bölümden oluşmaktadır.

İlk bölüm olan "Kadın Yazını Eleştirisi", kadın yazını literatürünü ana hatlarını çizerek başlar. Bu bölümde, kitabın geneline yön veren düşünsel çerçevenin temelleri atılır.² Özellikle Sandra M. Gilbert ve Susan Gubar'ın 1979 tarihli *Tavan Arasındaki Deli Kadın: Kadın Yazar ve 19. Yüzyılda*

¹ Metinde geçen "kadınsız inkılap" tabiri, tanıtılan kitapta Yaprak Zihnioğlu'nun *Kadınsız İnkılap: Nezihe Muhiddin, Kadınlar Halk Fırkası, Kadın Birliği* adlı çalışmasına atfen kullanılmaktadır. Bk. Yaprak Zihnioğlu, *Kadınsız İnkılap: Nezihe Muhiddin, Kadınlar Halk Fırkası, Kadın Birliği*, Metis Yayınları, İstanbul: 2003.

² Bu kitap değerlendirme yazısında anılan eser ve yazarlar, tanıtılan kitabın yazarı tarafından başvurulacak kaynaklar olup, kitabın temel argümanlarını tanıtıcı mahiyette zikredilmiştir. Metin bir kitap değerlendirme yazısı (book review) niteliğinde olduğundan, bu referanslar için ayrıca bir kaynakça düzenlenmemiştir.

Edebi İmgelem adlı çalışması bu kuramsal çerçevenin sınırlarını belirler. Söz konusu metinde ortaya atılan “Kalem metaforik bir penis midir?” sorusu, kadın yazar olmanın imkânlarını ve sınırlarını tartışmaya açan simgesel bir eşik olarak değerlendirilir (s.18). Ulusman’ın da ifade ettiği gibi Gilbert ve Gubar, kadın yazarların metinlerinde çoğunlukla gizlenmiş bir kurgu bulunduğunu ve bunun merkezinde kadının özne olarak kendini inşa çabasının yattığını savunur (s.19) Bu tespitler, Ulusman’ın çalışmasını anlamak açısından temel teşkil eder. Zira Ulusman, bu çalışmada tam da bu “gizil kurguları” önceler. Ele aldığı kırk iki romanı neredeyse birbirine teyelleşen bir dikkatle yorumlarken, anlatıların “metin içi hakikat”lerini açığa çıkarmaya çalışır. Bu bağlamda “metin içi hakikat” kavramı, çalışmanın teorik omurgasını oluşturan kilit kavramlardan biridir ve metnin kendi kavramsal ve ideolojik evreninde kurduğu düzeni ifade eder. Yazarın kavramları nasıl tanımladığını, hangi değerleri varsayıp hangilerini dışladığını belirleyen bu iç hakikat, metnin kendi söylemsel mantığıyla tutarlıdır ve analiz de bu içsel anlam dünyasının işleyişine odaklanır. Farklı yıllarda farklı kadınlar tarafından kaleme alınmış metinlerin her biri, kendi bağlamsal özgüllükleriyle ele alınmakla birlikte, Ulusman’ın çözümlemelerinde belirgin bir örüntü oluşturur. Bu örüntünün, kadın yazarların eril vesayetle mücadelesinin anlatısal izlerini taşıyan, bastırılmış deneyimleri dışlayan ortak bir zeminde şekillendirdiği görülür. Dolayısıyla, bu kitapta yer alan metinleri bireysel bir anlatıdan ziyade kolektif bir yazınsal direnişin parçası olarak ele almak gerektiğini düşünüyorum

Kitabın bu bölümünün kuramsal omurgası “kadın yazını” kavramında belirginleşir. Ulusman, “kadın yazını”nı Gilbert ve Gubar’ın “yazarlık endişesi” ile Elaine Showalter’ın “kadın yazını eleştirisi” (gynocriticism) ekseninde kadın yazarların ortak anlatı stratejileriyle kurulan çoğul bir yazarlık alanı olarak tanımlar. “Kadın yazını” (*écriture féminine*) kavramı kadın bedeninin kültürel ve psikolojik izlerinin yazıda nasıl karşılık bulduğunu ve kadınların ürettiği metinlerin dilsel özelliklerinin bu bedensel deneyimle nasıl ilişkilenebileceğini tartışan bir yaklaşımdır. 1970’lerin başında Fransız feminist edebiyat kuramı içinde belirginleşen bu yönelim, Hélène Cixous ve Julia Kristeva gibi düşünürlerin çalışmalarıyla şekillenmiştir (Cixous, 1976, s. 875; Kristeva, 1984, ss. 25-26). Özellikle Elaine Showalter’ın “kadın yazını eleştirisi” (gynocriticism) olarak adlandırdığı kadın merkezli eleştiri geleneği içinde bu yaklaşım,

eril tahakküme rağmen kadınları kendi metinlerini kurmaya davet eden bir kavram olarak ele alınır (Cixous, 1976, s. 880; Showalter, 1981, ss. 184-185). “Cinsel politika”ise Kate Millett’in tanımladığı biçimiyle toplumsal cinsiyetin yapısal iktidar ilişkilerini görünür kılar (Millett, 1987, ss. 44-45). Bu nedenle Ulusman, geç Osmanlı ve erken Cumhuriyet kadın yazarlarını hem homososyal erkek edebî alanını kesintiye uğratan hem de heteronormatif düzeni sorgulayan karşı söylemler üretirken konumlandırır. Ancak şunu ifade etmek gerekir ki Ulusman’ın kuramsal çerçevesi tutarlı da olsa birkaç açıdan sınırlayıcıdır. “Kadın yazını”nı Gilbert ve Gubar ile Showalter üzerinden tanımlaması, Türkçe metinlerin kendi tarihsel özgüllüklerini arka plana itebilir. Çünkü Gilbert ve Gubar’ın çalışmasının kadın yazını tartışmalarında klasik bir başvuru kaynağı olmasına rağmen özcü yaklaşımı, Anglosakson geleneğe dayanması ve kadınlığı tekil, evrensel bir deneyim olarak varsayarak Batı dışı metinleri dışarıda bırakması nedeniyle feminist eleştiride sınırlı bir açıklayıcılığa sahiptir. Benzer biçimde Kate Millett’in “cinsel politika” kavramı; kadın yazarların sınıf, etnisite ve cinsellik eksenlerindeki farklılaşmalarını yeterince görünür kılmaz. Bu bağlamda Ulusman’ın çerçevesi açıklayıcıdır; ancak kimi noktalarda katılaşılarak esnekliğini kaybedebilmektedir.

Kuramsal çerçevenin ortaya konduğu ilk bölümün ardından ikinci bölüm, kadın yazınının tarihsel kuruluş evresine ışık tutar. “Geç Dönem Osmanlı Kadın Yazınında Homososyal Bağ Talebi” başlıklı bu bölümün en dikkat çekici izleği, homososyal bağ talebidir. Ancak yazar, bu çalışmada kullandığı temel kavramların anlamlarını net bir biçimde belirtmekten ziyade örnekler üzerinden ilerlemeyi tercih etmiştir. Bu da çalışmanın sınırlılıklarından biridir. Homososyal kavramı, en temel anlamıyla, aynı cinsiyetten kişiler arasındaki toplumsal, duygusal ve kültürel bağları ifade eder ancak Eve Kosofsky Sedgwick bu kavramı yalnızca sosyal yakınlık değil, aynı zamanda potansiyel bir arzu olarak da ele alır. Sedgwick’e göre kadınlar arası homososyal bağlar; anne-kız ilişkisinden kız kardeşlik ve kadın arkadaşlığına, dayanışma ağlarından feminist mücadelelere kadar geniş bir süreklilik içinde işler ve kadın eşcinselliğiyle aynı çizgi üzerinde kesintisiz biçimde anlamlandırılabilir. Başka bir deyişle “kadınların kadınları sevmesi” ile “kadınların kadınların çıkarlarını desteklemesi” arasında kültürel olarak bir bütünlük vardır. Oysa erkekler arası homososyal ilişkilerde bu yoktur. Modern toplumlarda erkek dayanışması, arkadaşlığı ve erkeklerce kurulan güç ağları ile erkek eşcinselliği keskin

biçimde bölünmüştür. Bu kopukluk homofobiyle korunarak erkekler arası yakın bağların erotik olarak okunmasını engelleyen kültürel bir bariyer oluşturur. Sedgwick, bu farkın doğuştan değil tarihsel ve kültürel olarak biçimlendiğini, dolayısıyla kadın ve erkek homososyalliğinin farklı toplumsal güç ilişkilerini yansıttığını vurgular (Sedgwick, 1985, ss. 1-5). Geç Osmanlı kadın yazınındaki homososyal bağ talebiyse Ulusman'a göre, kimi metinlerde zaman zaman homoerotik anlamlar içerse bile, esas itibarıyla ataerkinin karşısında kadınların kurmaca karakterler aracılığıyla kurduğu dayanışma biçimlerini görünür kılar. Ulusman'ın temel iddiası, bu dönemde üretilen metinlerin "ilahi adalet" beklentisine ya da "ideal kadın" temsiline katkıda bulunmak yerine, kendi "metin içi hakikat"leri üzerinden ataerki eleştirisi geliştirdikleri yönündedir (s. 39). Makbule Leman, Behice Ziya, Fatma Aliye, Emine Semiye, Halide Edib ve Ulviye Macit gibi yazarların eserlerinden seçilen örnekler üzerinden, kadınların kendilerine ait odalarının, yazı masalarının ve yazma edimlerinin görünür hâle gelmesi; mektuplaşmaların ve anlatma-dinleme ilişkilerinin vurgulanması, kadınlar arasında kurulan homososyal bağın yazınsal izdüşümleri olarak okunur. Ulusman, bu bağı yalnızca kadınlar arası bir dayanışmanın ifadesi değil, aynı zamanda eril edebiyat kanonunun kadın karakterleri "histerik kadın", "romantik dostluk" ya da yalnızca "okur olarak kadın" kalıplarına hapsetme eğilimini de tersyüz eden bir karşı anlatı biçimi olarak değerlendirir ki bu bölüm kitabın en özgün bölümlerinden birini oluşturur.

Kitabın ikinci bölümünde ayrıca 1895-1908 yılları arasında yayımlanan *Hanımlara Mahsus Gazete*'nin kadın yazarlar açısından öncü ve alan açıcı bir yayın olduğu vurgulanır. Yazar, gazetenin kurucu ve öncü işlevini somut verilerle destekler. Örneğin; 1895 yılına kadar kadın imzasıyla yayımlanmış yalnızca beş modern kurmaca metin mevcutken -Zafer Hanım, *Aşk-ı Vatan* (1877); Bir Hanım, *Rehâyât-ı Zafer* (1890); Fatma Aliye&Ahmed Midhat ("Bir Hanım" imzasıyla), *Hayal ve Hakikat* (1891); Fatma Aliye, *Muhâzarât* (1892); Makbule Leman, *Neşv ü Nemâ*³ (1891)- *Hanımlara Mahsus Gazete*'nin yayın hayatına başlamasıyla birlikte bu sayı hızla artmıştır. Ulusman'a göre bu mecra, kadınların yazma ve kendilerini ifade etme pratiklerini güçlendirmenin ötesinde, kurmaca dışı metinlerde yükselen kadın hakları mücadelesinin seyri ve ritmini de

³ Kitapta sehven *Neşv ü Nema* olarak geçmiş olması muhtemel, ancak doğrusu *Neşv ü Nema* olmalıdır.

takip edebilme imkânı sunmuştur. Dolayısıyla bu bölüm, kadın yazınının gelişiminde kurucu bir aktör olarak *Hanımlara Mahsus Gazete*'nin işlevini çok boyutlu biçimde tartışması bakımından önemlidir.

Kitabın üçüncü bölümü "II. Meşrutiyet'in Siyasal Açmazları", kadın yazınının siyasal ortamla nasıl kesiştiğini gösteren önemli bir tartışmayı merkezine alır. Bu bölümde, "müsavat-ı tamme" (tam eşitlik) arayışıyla düzenlenen ve 1911 yılında gerçekleştirilen "Beyaz Konferanslar" özellikle vurgulanır. Fatma Nesibe Hanım'ın bu konferanslarda dile getirdiği, "devlet hukukunun kadınları tanımadığı"na yönelik tespitleri (s. 119) ile Meşrutiyet'in Fransız İhtilali'nden devraldığı "hürriyet, müsavat, uhuvvet" sloganına "adalet"i ekleme çağrısı dikkat çekicidir.

Hanımlara Mahsus Gazete, Ulusman'a göre kadınlar için kolektif üretim, dayanışma ve mücadele ağı örmenin bir imkânı iken, birdenbire ortadan kalkmasıyla, kadınların yazdığı edebî-kültürel mecraların ciddi biçimde sınırlandırılmasına sebep olmuştur (s. 121). Ulusman, yayıncılıkta yaşanan çeşitlenmenin kadınların edebî ve kamusal temsiline yansımadığını savunur. Ona göre kadın dergilerinin sayısındaki artış, kadınların hak taleplerinin ifade bulduğu zeminlerin çoğaldığı anlamına gelmemektedir. Yazar, burada önemli bir ayrım yapar: Bu dönemdeki süreli yayınlar, gerçek anlamda "kadın dergileri" değil, "kadınlara yönelik dergiler"dir. Üstelik 1895-1908 arasında kadın anlatıcıların sunduğu erkeklik temsilleri ve tahayyülleri daha belirgin şekilde görülebilirken, II. Meşrutiyet sonrasında erkek anlatıcı kullanımında belirgin bir artış yaşanır (s. 143). Ulusman, bu süreci değerlendirirken erkek-egemen matbuat yapısının yanı sıra matbuat kapitalizmi ve yayıncılıkta tekelleşme gibi yapısal dönüşümlerin kadın yazını üzerindeki etkilerine dikkat çeker.

Üçüncü bölümde dikkat çeken bir diğer mesele, kadınlar arası homososyal bağın yalnızca bireysel dostluklarla değil, tarihsel bellek ve entelektüel aktarım yoluyla da inşa edildiğidir. Örneğin, *Demet* dergisinde yayımlanan "Osmanlı Meşahir-i Nisvani" başlıklı yazı dizisi, Osmanlı coğrafyasında yaşayan kadın yazarların tanıtıldığı, metinlerinin Türkleştirilerek dolaşıma sokulduğu bir platform işlevi görür. Ulusman'a göre bu dizinin önemi, yalnızca bir çeviri faaliyeti olmaktan öteye geçerek, Müslüman-Türk kadınlık çeperini genişleten yeni bir homososyal aidiyet duygusu üretmesinde yatmaktadır (s. 123). Bununla

birlikte, çalışma gayrimüslim kadın yazınına kapsam dışı bıraktığından, bu homososyal ağın Müslüman olmayan kadınlar tarafından nasıl karşılandığını veya dönüştürüldüğünü değerlendirmek mümkün değildir.

Bu bağlamda üçüncü bölümdeki çözümlemeler, Cumhuriyet'in kurucu değerleriyle de kimi yönlerden paralellik taşır. Ulusman, Tevfik Fikret'ten Abdülhak Hamid Tarhan'a, Şemseddin Sami'den Necmettin Sadak'a kadar dönemin önde gelen entelektüellerinin kadın tahayyülünün, kadını özneleştirmekten çok inşa etmeye yönelik olduğunu ileri sürer. Bu noktada Fatma Kılıç Denman'a referansla, kadınlara biçilen görevlerin onları özne değil nesne hâline getirdiği belirtilir. Hristiyanlık kültüründe 3K (*küche*: mutfak, *kirche*: kilise, *kinder*: çocuk) formülasyonunun, Müslüman toplumlarda "iyi eş, iyi anne, iyi Müslüman" biçiminde yeniden ürettiği vurgulanır (Denman, 2010, s. 22). Ulusman'a göre bu, II. Meşrutiyet ve sonrasındaki solidarist politikalarla birlikte değerlendirildiğinde, entelektüellerin ve devletin birlikte benimsediği yerel bir "3K" formülasyonudur. Bu dönemde kadın özgürleşmesi, Ulusman'ın açıkça vurguladığı üzere, eril vesayete tâbi kılınarak tanımlanır. Yani kadınlar özgürleştikçe değil, özgürleştirildikçe var olabilmektedir. Bu değerlendirme açısından, söz konusu tarihsel çerçevenin yalnızca kadınların edilgenleştirilme biçimlerini değil, aynı zamanda kadın öznenin bu dar çerçeveyi aşmak üzere geliştirdiği anlatısal ve toplumsal karşı hamleleri görünür kılması dikkat çekicidir.

Üçüncü bölümde metinlerine yakın okuma yapılan yazarlar arasında Emine Semiye, Gülsüm Niyazi, Halide Edib, Nezihe Muhiddin ve Sadiye Vefik yer alır. Bu yazarların anlatıları üzerinden, süreli yayınlarda yayımlanan kurmaca dışı yazılarla Beyaz Konferanslar'da dile getirilen cinsel politika arayışlarının edebî alana nasıl yansıdığı görünür hâle gelir. Ulusman'ın saptamasına göre, konferanslarda dile getirilen "müessese-i nisvan" (kadınlık müessesesi) kurma çabası, kurmaca metinlerde bir homososyal bağ çağrısıyla tamamlanmaktadır (s. 164). Ulusman'ın verdiği örnekler arasında Emine Semiye'nin *Gayya Kuyusu* adlı romanı, bu bağlamda dikkat çekicidir. Romanın anlatıcısı, kadınlarla fahişeler arasındaki dayanışmayı vurgularken aynı zamanda devleti de açıkça eleştirir. En ağır açlık dönemlerinde bile devletin dağıttığı vesika ekmeklerinden mahrum bırakılarak kendilerine "hakk-ı hayat" tanınmayan fahişelerin anlatılması dikkat çekicidir. Bu durum, Emine Semiye'nin yazınında belirgin bir kırılma anı oluşturur. Bu kadınların,

iffetli ve makbul addedilen kadınlar tarafından sahiplenilmesi ise yalnızca bir vicdan hareketi değil, kadınlar arasında kurulan müşterek ve deneyime dayalı bir dayanışma biçimi olarak değerlendirilmektedir. Ulusman bu noktada, hem “hakk-ı hayat”tan yoksun bırakılan fahişeleri hem de idealize edilen makbul kadınları, erkek karakterlerin uyguladığı şiddet karşısında ortak bir düzlemde buluşturan anlatı stratejilerine dikkat çeker. Dolayısıyla Ulusman’ın odağına aldığı bu anlatıların, erkek şiddeti etrafında şekillenen deneyimsel ağlarla birlikte, kitap boyunca vurgulanan homososyal bağ talebinin edebî zemindeki en güçlü ifadesi olduğunu söylemek mümkündür.

Ulusman bu bölümde, Nazan Aksoy’un *Kurgulanmış Benlikler: Otobiyografi, Kadın, Cumhuriyet* adlı eserinde öne sürdüğü bir teze de doğrudan itiraz eder. Aksoy’un “erkek toplumu, kadın ise kendini anlatır” biçimindeki saptamasına karşın, bu döneme ait metinlerde sıklıkla kullanılan erkek anlatıcıların, yalnızca itiraf anlatısı kurmakla kalmadıklarını aynı zamanda ataerki eleştirisini keskinleştirdiklerini savunur (s. 170). Kitabın, Türk kadın yazını üzerine daha önce yapılmış çalışmalarla açık bir diyalog kurması, alandaki süreklilik duygusunu da güçlendirmektedir. Ulusman’ın çalışması aslında Türkçe feminist yazında üç ayrı hattı bir araya getirmesiyle dikkat çeker: Hélène Cixous, Julia Kristeva, Luce Irigaray, Sandra Gilbert ve Susan Gubar, Elaine Showalter, Kate Millett, Judith Butler ve Toril Moi gibi kuramcılarının feminist edebiyat teorisini; Serpil Çakır, Yaprak Zihnioğlu, Fatmagül Berktaş, Zafer Toprak, Zehra Toska ve Deniz Kandiyoti gibi isimlerin Osmanlı-Erken Cumhuriyet kadın tarihi çalışmalarını; Hülya Adak, Nazan Aksoy, Ayşe Durakbaşı, Hülya Argunşah, Şahika Karaca gibi yazarların kadın yazar odaklı incelemelerini ortak bir metodolojik çerçevede buluşturur. Bu sentez, kitabı temsil odaklı okumaların ötesine taşıyarak, kadın yazını tür, anlatı biçimi ve yazarlık failliği üzerinden geniş bir korpusla ele alan ilk kapsamlı feminist edebiyat tarihi girişimlerinden biri hâline getirir.

“Aşk Anlatılarının Türsel İşlevi” başlıklı dördüncü bölüm, özellikle ev içi anlatılarının politik değerinin inkârı üzerinden kanon dışına itilen aşk anlatılarını inceler. Ulusman, bu bölümde Kemalist devlet feminizmini benimsemeyen ve bu nedenle edebiyat tarihinin merkezine alınmayan metinleri analiz eder. Ev içi deneyimlerin politik metinler olarak görülmemesi ve bu nedenle edebî kanona dahil edilmemeleri, bu bölümün temel çıkış noktalarından biridir.

Dördüncü bölümde analiz edilen metinler arasında *Münevver* (Güzide Sabri), *Bir Günahkâr Gecedен Sonra* (Sadiye Vefık), *Küller* (Halide Nusret Zorlutuna), *Aşkımı Öldürdüm* (Belkıs Sami Boyar), *Sevgim ve İstirabım* (Mükerrem Kamil Su), *Ben Bu Adamı Öpemem* ve *Kadın Aşksız Yaşamaz* (Suat Derviş), *Ülker Fırtınası* ve *Gel Seninle Dertleşelim* (Safiye Erol), *Gelinlik Kız* (Kerime Nadir), *Mağrur Kadın* (Muazzez Tahsin Berkand) ve *Dar Yol* (Peride Celal) gibi eserler yer alır. Dönemin matbuatı tarafından çoğunlukla “aşk romanı” türüne indirgenen bu metinler, Ulusman tarafından sosyopolitik bağlamları içinde ele alınarak yeniden değerlendirilir. Bu anlatılarda öne çıkan ortak izleklerden biri ise erkek şiddetidir.

Ulusman, bu metinlerde sıkça karşılaşılan, kadının bir odaya kapanma hâlini ve burada kendi hâlet-i ruhiyesini yazıya dökmesini, yüzeyde “domestik” kalıplarla biçimlendirilen ama özünde derin bir politikleşme taşıyan bir anlatı formu olarak yorumlar. Ona göre, “toplumun baskısına kapalı bir monoloğun, içe bakışın, mutluluk talebine götüren farkındalığın gelişmesini sağladığı” bu yazma pratiği, domestik olanın politikliğini görünür kılar (s. 208). Bu değerlendirme bağlamında kadının mahrem alandaki iç konuşması, aynı zamanda toplumsal normlara ve erkek otoritesine karşı geliştirilen sessiz ama etkili bir direniş biçimi olarak okunabilir.

Ulusman’a göre bu anlatılarda öne çıkan bir diğer tema ise, aşk ilişkilerinde kadın karakterlerin dillendirdiği müsavat (eşitlik) talebidir. Ulusman, bu bölümde daha önceki bölümlerde işlediği homososyal bağ talebi, ataerki eleştirisi, cinsel politika arayışları, “hakk-ı hayat” savunusu gibi meseleleri bir arada düşünür ve aşk metinlerinde bu tartışmaların nasıl iç içe geçtiğini ortaya koyar. Bu bağlamda aşk metinleri, Kemalist modernleşmenin “makbul kadın”ını eğitmeye yönelik bir ideolojik üst-ses taşımaz. Aksine, Ulusman bu anlatıların, “kadınsız inkılâbın” sunmadığı eşitlik eleştirisini anlatı yoluyla dile getirdiğini vurgular (s. 273). Bu yaklaşım, kadın yazarların modernleşme sürecine alternatif bir yerden katıldıklarını ve deneyimlerini kendi kelimeleriyle ifade ettiklerini gösterir. Bu bağlamda kayda değer olan şey, metinlerin modernleşmenin kadın özneyi sınırlandıran yönlerini açığa çıkarmada işlevsel bir kurgu geliştirmesidir.

Dördüncü bölüm aynı zamanda, Freud'un yalnızca "erkek libido" üzerinden kurduğu cinsellik kuramını sorgulayan ve "kadın libido"nun edebî temsiline alan açan metinlere de odaklanır. Ulusman'a göre, erkek egemen matbuatın bu anlatıları "ucuz roman", "aşk romanı" ya da "popüler edebiyat" gibi etiketlerle dışlaması, yalnızca estetik değil aynı zamanda ideolojik bir tercihtir. Bu nedenle yazar, bu yerleşik kabullerin perde arkasını irdeleyerek, aşk anlatılarının yalnızca romantik değil, aynı zamanda toplumsal ve cinsel eşitsizliklere karşı geliştirilmiş eleştirel bir form taşıdığını savunur. Bu da kitabın başından itibaren benimsediği "metin içi hakikat" yaklaşımıyla uyumlu bir okuma çizgisi oluşturur.

Bir önceki bölümde kadın yazınının aşk anlatıları yoluyla müstakil bir siyasal eleştiri alanı oluşturduğu gösterilmişken, kitabın beşinci bölümü bu eleştiriye ulusal söylem düzlemine taşır. "Ulus Anlatısı mı Polilog mu? Kuruluş Dönemi Kadın Yazınında Eril Vesayet Eleştirisi" başlıklı bu bölüm, kadın yazarların ulus inşasına dair kurdukları anlatı biçimlerini incelemeye açar. Ulusman bu bölümde; Halide Edib'in *Vurun Kahpeye*, Müfide Ferit'in *Pervaneler*, Halide Nusret Zorlutuna'nın *Sisli Geceler*, Rebia Arif'in *Kadın Tipler* ve Şükûfe Nihal'in *Yalnız Dönüyorum* adlı romanlarını analiz eder. Ulusman'a göre bu metinler, genellikle ulus anlatısının birer taşıyıcısı olarak değerlendirilmiş ancak bu değerlendirmeler, romanların içindeki kadın öznenin konumunu ve ataerkiyle kurduğu mücadelecilik ilişkisi çoğunlukla göz ardı etmiştir. Ulusman, bu romanların hepsinin ortak bir anlatı ekseninde buluştuğunu iddia eder: Ataerki gelenek tarafından katledilen kadınların yasını tutma ve kadınları eril vesayete karşı mücadeleye çağırma.

Bu bağlamda *Vurun Kahpeye* gibi romanların yalnızca Kemalist sekülerleşmenin bir uzantısı olarak okunmasının anakronik bir yaklaşım olduğunu savunur. Çünkü Ulusman şunun altını çizer: Romanın yazıldığı dönemde, söz konusu seküler devlet ideolojisi henüz şekillenme aşamasındadır. Dolayısıyla, roman hakkında kanıksanmış bu tür yorumlar, metnin tarihsel bağlamını göz ardı eden indirgemeci yaklaşımlardır (s. 324). *Vurun Kahpeye*'de dikkat çekilen bir diğer nokta, yargı ve infaz sürecinde sorumluluğun yalnızca Hacı Fettah figürüne yüklenmesidir. Oysa Ulusman'a göre, Aliye öğretmenin ölümünün sorumluluğu yalnızca bireysel bir düşman figürüne değil, onun bedeninde kurumsallaşan ve kadın bedeni üzerindeki tasarruf hakkını kendinde gören kolektif ataerki

akla aittir. Çünkü Aliye'yi mahkûm eden yalnızca Hacı Fethah değildir, onun içselleştirdiği patriyarka ve Anadolu halkının erkeklik kodları da bu şiddetin failidir. Böylece Ulusman, romanın ideolojik yükünü tek bir figüre değil, patriyarkanın toplumsal ve kültürel kodlarına yerleştirerek, metni homososyal erkek alanına karşı geliştirilen daha geniş bir kadın özne mücadelesi bağlamına oturtur.

Bu bölümde Ulusman'ın en güçlü savlarından biri, cinsel şiddet olgusuna yönelik geliştirdiği yorumdur. Yazar, kadın yazınında tecavüz ve taciz gibi cinsel şiddet biçimlerinin genellikle “düşman” figürü aracılığıyla temsil edildiğine dikkat çeker; ancak bu temsiliyetin eksik olduğunu savunur. Zira kadınların maruz kaldığı cinsel şiddet, çoğu zaman “özbeöz Türk erkeği” tarafından gerçekleştirilmiştir ve Ulusman'a göre bu gerçeğin üstü edebiyat tarihinde sıklıkla örtülmüştür (s. 324). Dolayısıyla bu bölümde kadın yazınında ulus, aile ve ataerki üçgenine yöneltilen eleştiriler, yalnızca anlatısal düzeyde değil, aynı zamanda edebiyat tarihinin yazımı ve alımlanışı bakımından da önemlidir. Ulusman'ın bu metinleri feminist bir perspektiften okuyarak “ben buradan okuyorum” diyebilmesi, özellikle edebiyat tarihinde sabitlenmiş okuma kalıplarının dışına çıkma çağrısı açısından değerli bir katkıdır.

Kitabın altıncı ve son bölümü, “Cinai Anlatılarda Beden Politikaları: Katil, Maktul ve Toplumsal Cinsiyet” başlığını taşımaktadır. Bu bölümde Ulusman, kadın yazınında toplumsal cinsiyet bağlamında işlenen cinayet temsillerini iki ana izlek üzerinden ele alır. Birinci izlekte, nefsi-i müdafaa cinayetleri üzerinden kadın failliği ve hapisane içindeki kadın dayanışmaları incelenir; ikinci hat ise gotik anlatılarda erkek aşkı ve hane içi tekinsizlik teması etrafında örülür. Bu bölüm, çalışmanın bütünü içinde kitapla bütünleşme açısından en çok zorlayan bölüm olarak değerlendirilebilir. Bunun başlıca nedeni, ilk beş bölüm boyunca izlenen ana izleğin geç Osmanlı'dan genç Cumhuriyet'e uzanan anlatılar boyunca birbirini takip eden, birbirini dolayımlayan metinlerle örülmüş olmasıdır. Söz konusu süreklilik, kadın yazınında gözlemlenebilir bir izlek ve dönüşüm hattı oluştururken; altıncı bölüm bu çizgiden kısmen sapar.

Bu yönüyle bakıldığında, son bölümün belki de tez kapsamında değerlendirilip kitaba dâhil edilmemesi, yapısal bütünlük açısından daha tutarlı bir tercih olabilirdi. Buna karşın, bu bölümün edebiyat tarihi

yazımına katkı sağlayan yönleri yok değildir. Özellikle Ulusman'ın bu bölüm aracılığıyla yeni bir terminoloji önerisinde bulunması kıymetli bir katkıdır. Yazar, “nefs-i müdafaa cinayetleri anlatıları” adını verdiği metin grubunun, edebiyat tarihi içerisinde özgün bir inceleme alanı olarak ele alınması gerektiğini savunur. Bu öneri, kadın failliğinin kadınların kendi anlatıları üzerinden kurulması ve alternatif bir edebî kanon oluşturulması yönünde önemli bir açılım sunar.

Altıncı bölümün ilk kısmında Halide Nusret Zorlutuna'nın “Öldüren Kadınlar Serisi” başlığıyla tefrika ettiği “*Sahibini Öldüren Kadın*”, “*Nişanlısını Öldüren Kadın*” ve “*Eşini Öldüren Kadın*” (1923-24) metinleri; Sabiha Sertel'in “*Kocamı Niçin Öldürdüm?*” (1924) başlıklı hikâyesi; Nezihe Muhiddin'in “*Benliğim Benimdir!*” (1929); Halide Edib'in *Yolpalas Cinayeti* (1936) ve Mebrure Sami'nin *Çöl Gibi* (1938) adlı romanları ayrıntılı biçimde ele alınır. Bu metinler, yalnızca anlatı düzeyinde değil, aynı zamanda suç tarihi çalışmaları açısından da önemli sorular doğurur. Ulusman, Osmanlı'da suç olarak kayda geçmiş kadın deneyimlerini feminist kriminoloji bağlamında yeniden değerlendirerek şu tür sorular ortaya atar: Iskat-ı cenin bir suç mudur? Neden kadınların işlediği suçlar daima kadınlık bağlamında düşünülür? Kadın failliği gündeme geldiğinde bunun gerekçelendirilmesinde “histeri” ya da “şeytanilik” gibi patolojik açıklamalara başvurulması nasıl okunmalıdır?

Ulusman, bu soruları anlatı biçimlerinde de takip eder. “Polisiye roman”, “cinai roman”, “muamma romanı” ya da “kara anlatı” gibi tür adlandırmalarını sorgular. Bu bağlamda, Siegfried Kracauer'in “eril ratio” kavramı -Ulusman'ın Genevieve Lloyd'dan aktardığı şekliyle “erkek akıl” (s. 361)- aracılığıyla, cinai anlatılardaki eril aklın kurucu işlevi eleştirilir. Bu tartışma, kadın yazarların söz konusu türlerde kaleme aldığı metinlerin, devletin adalet mekanizmasının erkek şiddeti karşısındaki suskunluğunu görünür kıldığını ortaya koyar. Ulusman'a göre kadın yazarlar bu tür metinlerle, yalnızca bir suçun failini ya da kurbanını değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyet düzeninin yeniden üretildiği alanları sorgularlar. Bu sorgulama biçimi, yalnızca edebî bir tavır değil, aynı zamanda feminist kriminolojiyle edebiyat kuramı arasında kurulan yaratıcı ve eleştirel bir köprüdür. Bu nedenle bölüm, yapısal bütünlükten kısmen uzaklaşsa da edebiyat tarihi yazımı, kadın failliği tartışmaları ve alternatif kanon inşası açısından önemli bir katkı niteliği taşır.

Altıncı bölümün ikinci kısmı, kadın yazınının gotik anlatı olanaklarıyla nasıl işlendiğini ortaya koyar. Bu bölümde Ulusman, Halide Edib'in *Kalaba'nın Cadısı* (1922), Suat Derviş'in *Ne Bir Ses Ne Bir Nefes* (1923), Nezihe Muhiddin'in *İstanbul'da Bir Landru* (1934) ve Güzide Sabri'nin *Zeliha* (1938) adlı metinlerini inceleyerek, bir kurum olarak ailenin ve evliliğin, erkek şiddetine alan açan tekinsiz yapısını görünür kılar. Ulusman, bu anlatıların gotik edebiyat bağlamında değerlendirilmesini önerir. Ona göre, bu metinlerde klasik gotik anlatıların vazgeçilmez mekânı olan metruk şatoların yerini, modern kentsel hayatın içine yerleşmiş haneler alır. Aynı şekilde, geleneksel gotikte “canavar” olarak kodlanan figürlerin yerini eril şiddeti uygulayan erkek karakterler alır. Böylece tekinsizlik, uzak ve olağanüstü mekânlardan evin içine, gündelik hayata taşınır.

Kadın yazarların bu tür anlatıları kaleme alırken gotik geleneğin olanaklarından yararlanmaları, Ulusman'a göre kesinlikle tesadüf değildir. Bu bağlamda Ulusman, Joanna Russ'un *How to Suppress Women's Writing* (*Kadınların Yazdıkları Nasıl Bastırılır*) adlı çalışmasına atıf yaparak, kadın gotiğinin ayırt edici özelliklerinden birinin “çok ince duygular” olduğunu belirtir. Russ'a göre, erkek karakterler tarafından üretilen psikolojik şiddet ve gerilim, kadın karakterler tarafından yalnızca doğrudan yaşanmaz; aynı zamanda incelikli biçimde sezilerek içselleştirilir. Ulusman da bu sezgiselliğin, kadın gotiğinin temel yapıtaşlarından biri olduğunu vurgular (s. 377). Böylece bu bölüm, kadınların gündelik hayatlarında maruz kaldıkları ama görünmez kılınan şiddet biçimlerini gotik estetiğin olanaklarıyla anlatılaştıran özgün metinleri gün yüzüne çıkarması bakımından önem taşır. Yazarın burada kullandığı “tekinsizlik” yalnızca bir anlatı atmosferini değil, aynı zamanda kadının deneyim alanını şekillendiren, ev içi güvenliği sorgulayan bir politik eleştiri zemini olarak okunmalıdır.

Çalışmanın sonuç bölümü ise yapısal olarak parçalıdır. Önceki bölümlerde olmayan yeni tespitler ve yeni atıflarla beslenen bu bölüm yarım kalmış gibidir. Bu bölümde Ulusman, modernleşme döneminin dilsel ve yapısal dönüşümlerine rağmen kadın yazınındaki sürekliliğin göz ardı edilmemesi gerektiğinin altını çizer. Alfabe devrimi gibi köklü kırılmaların, edebî geleneğin kadınlar lehine inşa edilmesine ket vurduğu yönündeki iddiaların tekilci ve indirgemeci bir bakış açısının ürünü

olduğunu belirtir. Aksine, kadın yazarlar metinlerinde hem dilsel hem de düşünsel süreklilikleri taşıyan ve yeniden inşa eden anlatılar üretmişlerdir. Bu bağlamda kadınların, “kendilerine ait odalardan, kendilerine ait bir geleneğe” uzanan çizgiyi inşa etme çabasını değerli bulur.

Bu insanın bir parçası olarak kitabın kadın yazını literatürüne katkısı kadınların kendi hakikat rejimini kurma, türsel olanaklarını genişletme ve eleştirel söylemini güçlendirme hedeflerini geç Osmanlı ve erken Cumhuriyet dönemi anlatılarındaki “metin içi hakikat”lerle ortaya koymasıdır. Ulusman bu bağlamda kadınların kaleme aldığı ulus anlatıları, gotik metinler, cinai kurgu, aşk romanları ve ev içi anlatılar gibi farklı türleri, ataerki eleştirisi ve kadın dayanışması için araçsallaştırdıklarını ortaya koyar. Metinlerdeki homososyal bağ arayışı, müstakil bir kadın libidosunun temsili ve eril şiddete karşı geliştirilen direnç biçimleri, kadın yazınının hem bireysel hem kolektif hafıza kurucu niteliğine işaret etmesi bakımından değerlidir.

Bununla birlikte, kitabın yapısal bütünlüğü açısından bazı eleştiriler de göz ardı edilmemelidir. Öncelikle, teorik çalışmalar ve ikincil kaynaklar haricinde, incelenen birincil eserlerin niceliksel yoğunluğu ve bu eserlerdeki izleklerin ayrıntılı şekilde tartışılması, kimi zaman çalışmanın takibini güçleştirmekte ve okurun dikkatinin dağılmasına neden olabilmektedir. Bölüm başlarına yerleştirilen alıntılar, içerik bakımından oldukça anlamlı ve yön gösterici olmalarına rağmen, bu alıntıların kaynakça kısmında eksik biçimde yer alması önemli bir yöntemsel sorundur. Örneğin, 1913 tarihli Mükerrrem Belkıs’a ait “Korkmayalım, korkacak isek yaşamayalım. Vuralım... Hiç dinlenmeyelim. Vuralım... Yıkılsın.” (s. 115) şeklindeki alıntı, vurucu bir alıntı olarak kullanılsa da yayımlandığı mecra ve tarih belirtilmemiştir. Kitabın sonunda yalnızca basılı romanlar ve ikincil kaynaklara yer verilmiş; metin içinde atıf yapılan birçok birincil kaynak kimi zaman dipnotlarda verilmiş kimi zamansa ne metin içinde ne de dipnotlarda gösterilmiştir. Zaman zaman metin içinde atıf yapılmasına rağmen kaynakçada yer almayan eserler bulunduğu da dikkat çekmektedir. Örneğin, Fatma Kılıç Denman’ın *İkinci Meşrutiyet Döneminde Bir Jön Türk Dergisi: Kadın* adlı kitabına metin içinde atıfta bulunulmakta (ss. 123-124; 127), ancak bu eser ve yazarı kaynakça bölümünde yer almamaktadır. Kitapta çift tırnak, parantez ve ara söz kullanımının aşırılığı ve kimi zaman yüz kelimeyi aşan cümleler

(örneğin s. 385) anlatının savruk olmasına ve takip edilebilirliğinin zayıf olmasına sebep olmuştur. Tezlerden kitaplaşan çalışmalarda sıkça görülen “fazlalıkları ayıklayamama” sorunu bu kitapta da belirgin şekilde hissedilmektedir. Bu durum, editöryal sürecin daha titiz bir biçimde yürütülmesi gerektiğine işaret eder.

Ulusman'ın çalışmasında Jonathan Culler'in *On Deconstruction: Theory and Criticism after Structuralism* adlı kitabı yalnızca sonuç bölümünde anılmış olsa da eserin “Reading as a Woman” başlıklı bölümü (Culler, 2014, ss. 43-64) ile kitabın izlediği yol arasında dikkat çekici bir paralellik görülmektedir. Culler'in kadın olarak yazma ve okuma meselelerine dair sorunsallaştırmaları, Ulusman'ın kırk iki kadın yazar metninde incelediği kadın özne temsillerinde karşılık bulur. Bu bağlamda, Elaine Showalter'ın “gynocriticism” kavramı ve Gilbert ve Gubar'ın kurucu fikirleri, Harold Bloom'un ödipal yaratım modeline yönelttiği feminist eleştiriyi temel alarak “şiirsel baba”yla kurulan gerilimli ilişkiyi incelediği bölümler, Ulusman'ın “edebî babanın reddi” kavramıyla doğrudan ilişkilidir. Culler'in bu bölümde geliştirdiği yöntem ve yöneltici dipnotlar, Ulusman'ın çalışmasında adeta bir yol haritası işlevi görmüş gibidir.

Yine, Giriş bölümünde yönteme dair açıklayıcı bir çerçeve sunulmamış, yalnızca kırk iki romanın analiz edildiği bilgisi verilmiştir. Kullanılan metinlerin seçilme ölçütleri, analiz teknikleri ve kuramsal çerçevenin açıklığı bakımından metodolojik zemin zaman zaman eksik bırakılmıştır. Bu durum, kitabın akademik bütünlüğünü zayıflatan unsurlardan biridir. Ayrıca, ilk bölüm olan “Kadın Yazını Eleştirisi” oldukça sınırlı kalmış, kitap boyunca geliştirilen tartışmaları kavramsal olarak derinleştirecek kuramsal açılımlar eksik bırakılmıştır.

İlaveten, altıncı bölümün, ilk beş bölümde sürdürülen kurucu izleklere kıyasla bütünlükten bir miktar koptuğu söylenebilir. Kitabın genel yapısı içinde ayrık bir yerde konumlanan bu bölüm, belki de bağımsız bir çalışma kapsamında değerlendirilebilirdi; böylece kitabın merkezî izleği daha kararlı ve odaklı biçimde sürdürülebilirdi. Aksi hâlde, metinler arası zenginlik ve örnek bolluğu, kitabın eleştirel odağını dağıtma riskini taşımaktadır. Ki bu durum tezlerden kitaba dönüşen birçok çalışmada rastlanılan temel bir yazınsal soruna dönüşmüş durumdadır.

Tüm bu değerlendirmeler ışığında, *Edebi Babanın Reddi*, kadın yazınına dair tarihsel sürekliliği, türsel çoğulluğu ve eleştirel potansiyeli bir arada düşünmeye davet eden, kapsamlı ve iddialı bir çalışmadır. Kadın yazınının “özel olanın daima politik olduğu” önermesi doğrultusunda konumlandırılması, bu çalışmayı yalnızca edebiyat tarihi değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyet çalışmaları ve feminist teori açısından da önemli kılar. Yazarın önerdiği yeni terminolojiler, dikkat çektiği ortak izlekler ve kurucu okumalar, kadın yazını araştırmalarında hem kuramsal hem yöntemsel yeni yollar açmaktadır. Kitap, aksaklıklarına rağmen, Türkçe kadın edebiyatı alanında derinlemesine bir yeniden düşünme çabası olarak değerlendirilmelidir.

Veri Erişilebilirliği Beyanı: Bu makale, daha önce yayımlanmış literatürün incelenmesine dayanmaktadır ve özgün veri üretimini içermemektedir. İncelenen kaynaklara ilişkin ek materyal veya bilgiler, makul bir talep üzerine sorumlu yazardan temin edilebilir.

Teşekkür: Yazar teşekkür beyan etmemiştir.

Çıkar Çatışması Beyanı: Yazar çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız çift kör hakemli.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Data Availability Statement: This article is based on a review of previously published literature and does not involve the generation of original data. Additional materials or information related to the reviewed sources may be obtained from the corresponding author upon reasonable request.

Acknowledgments: The author declares no acknowledgment.

Declaration of Interests: The author declares no competing interests.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Financial Support: The author declares that this study received no financial support.

Kaynaklar / References

- Cixous, H. (1976). The laugh of the medusa. (Çev. K. Cohen & P. Cohen). *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 1(4), 875-893.
- Culler, J. (2014). *On deconstruction: Theory and criticism after structuralism*. Cornell University Press.
- Denman, K. F. (2010). *İkinci meşrutiyet döneminde bir Jön Türk dergisi: Kadın*. Libra Yayınları.
- Kristeva, J. (1984). *Revolution in poetic language*. (Çev. M. Waller). Columbia University Press.
- Millett, K. (1987). *Cinsel politika*. (Çev. Seçkin Selvi). Payel Yayınları.
- Ulusman, B. (2025). *Edebi babanın reddi*. Metis Yayınları.
- Sedgwick, E. K. (1985). *Between men: English literature and male homosocial desire*. Columbia University Press.
- Showalter, E. (1981). Feminist criticism in the wilderness. *Critical Inquiry*, 8(2), 179-205.